

wel zijn de bouwterreinen in een bevoorrechte positie tegenover het akkerland eromheen, maar hier is in het geheel geen vergelijking mogelijk van producten, want op akkerland kan niet gebouwd worden.

*Von Mangoldt*¹¹⁾ heeft een eigen verklaring voor de hoogte van den bouwgrondprijs. Dit is de theorie van den smallen rand. Bij stadsuitbreiding is er een vraag naar grond, die sterk, dringend en kapitaalkrachtig is. Tegenover deze vraag staat een beperkt aanbod. Ter voldoening aan de behoefte heeft men slechts de beschikking over een smalle strook, die zich aansluit aan het bebouwde gedeelte. Wat daarachter ligt komt niet in aanmerking, om de volgende redenen:

1e. de stedelijke bevolking wil niet wonen, dan in aansluiting aan het bebouwde gedeelte, in verband met de veiligheid, het verkeer met familie en vrienden en het bezoeken van scholen, werkplaatsen en kantoren.

2e. De kosten van stratenaanleg naar verder gelegen gronden zijn te hoog.

3e. Het is onmogelijk om, zonder bewilliging van de eigenaars van den smallen rand, verbindingswegen te maken naar verder gelegen gronden en het is in het belang van bedoelde eigenaars om die vergunning niet te geven.

4e. Ook de gemeentebesturen leggen moeilijkheden in den weg aan het bouwen, zonder aansluiting aan de stad. Deels berust deze tegenstand op de overweging, dat voorziening met gas, electriciteit en water bezwaren ondervindt, deels op de meening, dat op deze wijze de speculatie tegengegaan kan worden.

Dit alles leidt *v. Mangoldt* tot de conclusie, dat de bezitters van den smallen rand zich in een „monopolähnliche Stellung” bevinden. Althans in een positie van zeer beperkte concurrentie. Goederen, die zich monopolistisch in een of weinige handen bevinden, kunnen zeer ver boven hunne productiekosten stijgen, en aldus is verklaard hoe het komt, dat de prijzen van den grond, waarover het hier gaat, zoo hoog zijn.

Maar hiermede zijn wij weder terecht gekomen bij de speculatie-theorie, zij het in eenigszins anderen vorm.

Deze opvatting wordt dan ook gedrukt door dezelfde bezwaren. Bovendien logenstraffen de feiten in onzen tijd de bovengenoemde redenen, waarom de grond, op eenigszins grooteren afstand gelegen, niet in aanmerking zou komen voor de stadsuitbreiding. Voornamelijk door een nieuwen factor, n.l. het verbeterde verkeer. De voorstanders van de z.g.n. decentralisatie in de stadsuitbreiding nemen toe.¹²⁾

Een bevredigende verklaring hebben wij tot nog toe niet gevonden. In alle verklaringen, die wij hebben gehoord, speelde de hoogte der bedrijfseconomische kostprijsfactoren een rol ter verklaring van de hooge prijzen.

Zij baseeren zich allen op de oude kosten-theorie, die den prijs van het eindproduct afleidt uit de hoogte der kosten. Wij zullen aan de andere zijde moeten beginnen en trachten vast te stellen, hoe de woningprijzen tot stand komen en dan te zoeken het verband tusschen dien prijs en de kosten-factoren.

De meening van *Weber* wijst ons wel in die richting, maar wij komen ook daarmee niet verder, vooreerst omdat ook de theorie van *Ricardo* de stijging van den prijs van het product nog verklaart uit de stijging der kosten en bovendien omdat deze leer zooals wij zagen, op den stedelijken bouwgrond niet van toepassing is. Het kan bevreemdend schijnen, dat de vrij algemeen aangenomen leer van *Ricardo* een zoo beperkte toepassing heeft, dat ze niet alleen niet op andere goederen dan grond, maar zelfs niet op alle soorten grond toepasselijk is. De ver-

klaring hiervan moeten wij o.i. hierin zoeken, dat *Ricardo* heeft trachten te verklaren een verschijnsel, dat alleen bij de waarde-voorming van grond duidelijk aan den dag treedt, maar dat toch ook elders optreedt. Het is het verschijnsel van een premie, die sommige ondernemers wel en andere niet maken. Dit verschijnsel heeft *Ricardo* niet duidelijk en niet in zijn algemeenheid gezien. Daarom is hij bij zijn verklaring van een onbetwistbaar feit, toch feil gegaan in de aanwijzing van de causaliteit. Wij zagen reeds, dat hij de prijsstijging van het graan toeschrijft aan de meerdere kosten, die op de minder goede gronden moeten worden gemaakt, terwijl die prijsstijgingtoch inderdaad een gevolg is van de meerdere vraag. Bij *Ricardo* ligt de oorzaak van de stijging van den graanprijs en van de pacht toch nog bij den grond, en vandaar dan ook dat zijn theorie ons bij den stedelijken bouwgrond in den steek laat. In dezen gedachtengang komt het ons voor dat wij *Ricardo* moeten beschouwen als een voorlooper van de grenswaardeleer, die zooals wij zien zullen, een aannemelijke verklaring geeft van de vraag die ons bezig houdt.

J. SIBLESZ JR.

ARCHIEF-KLASSIFICATIE

Indien onder klassificeeren niets anders te verstaan ware dan verdeelen in klassen, dan zou elk archief dat niet baldadig door elkander gerommeld is, geklassificeerd mogen heeten. Immers, bij alfabetische berging vormt elke beginletter een klasse, bij geografische berging, elke plaats van herkomst of bestemming en zelfs, bij het wegleggen van stukken naar de volgorde waarin zij afgedaan zijn, elke datum van afdoening. In de praktijk van het bestuurs- en zakenleven echter spreekt men eerst van het klassificeeren van een archief, wanneer het gaat om een wijze van rangschikken, waarbij de indeeling op een meer doelmatigen grondslag dan de willekeurige volgorde van de letters van het A-B-C of van de ontstaansdata der stukken berust. De behoefte aan zulk een meer doelmatigen grondslag wordt alom sterk gevoeld in dezen tijd van het zich uitbreiden der bestuursbemoedeningen en van het in groote getale ontstaan van machtige concentraties en grootbedrijven. Er wordt veel gezocht op archief-economisch gebied, doch helaas wordt daarbij niet steeds de wijze les: „bezint eer gij begint” ter harte genomen en niet zelden ziet men wat bedoeld is als het scheppen van een nieuwe, betere orde in de paperasserij, uitloopen op een verhoogde wanorde.

In het onderstaande zal over archief-klassificatie een en ander gezegd worden, dat den zoeker op dit gebied van nut kan zijn. Achteereenvolgens zal ter sprake komen:

Het klassificeeren van bibliotheken.

Wat en hoe men klassificeert bij het archiefbeheer.

De keuze van het archiefklassificatiesysteem.

Het begrip „Trefwoord”.

De notatie en de index.

Het samenstellen en toepassen van het classificatiesysteem.

I. *Het klassificeeren bij het bibliotheekbeheer*

In dienst van de alomvattende wetenschap, vindt de klassificatie haar breedste en zuiverste toepassing; het kan niet anders of elk ander gebied, waarop te klassificeeren valt, moet minder ruim zijn. Slechts één terrein kan in omvang dat der wetenschap nabij komen, namelijk het koninkrijk der boeken, want al wat de wetenschap geeft, moet in boeken te vinden zijn. De opbrengst van vroeger eeuwen aan wetenschappelijke vondsten is voor het tegenwoordige geslacht verloren gegaan, voor

¹¹⁾ t. a. p. pag. 229.

¹²⁾ Vergelijk een correspondentie in de N. Rott. Courant van 26 April 1924 Avondblad D en 28 April Avondblad D: „Decentralisatie bij Staatsuitbreiding”.

zoover niet de resultaten zijn vastgelegd in druk of schrift, en dat in deze dagen ook maar het kleinste deel van wat er door menschen geweten en gewerkt, gezocht en gevonden wordt, onbeschreven zou blijven, is niet denkbaar. Hoe zou het dan ook verwondering kunnen baren dat de bibliothecaris behoorde tot de eersten, die ter klassificering van de hem toevertrouwde schatten in de leer ging bij de beoefenaars der zuivere wetenschap? Alleen dáár, bij de algemeene indeeling der wetenschappen, vond hij een opzet, ruim genoeg, om alle geestesproducten, die hem toevertrouwd waren of nog toevertrouwd konden worden, te omspannen. Er moet belangrijke overeenkomst zijn tusschen de hoofdeischen aan een klassificatie der wetenschappen en aan een klassificatie van boek-inhouden te stellen; bij beide staat alomvattendheid voorop. Toch kan voor de bibliografische klassificatie een zuiver wetenschappelijk systeem niet zonder meer toegepast worden. De bibliotheek bestaat uit boeken, tastbare dingen. Men dient wel is waar den inhoud, niet het voorwerp, tot object van klassificatie te kiezen, maar toch zal het toevoegen van *vorm-klassen* aan de *inhoud-klassen* bij de indeeling onvermijdelijk blijken. Onder de vele manieren waarop zulke vorm-klassen ontstaan kunnen, treden op den voorgrond: indeeling naar gedaante van den inhoud, (studieboek, handboek, brochure, roman, overdruk, knipsel), indeeling naar formaat, naar taal, naar tijdvak van uitgave, naar frequentie van verschijning (periodieken, jaarboeken, vervolgwerken). Vat men uitsluitend de in de boeken behandelde onderwerpen in het oog, dan nog zijn er moeilijkheden te overwinnen. Lang niet altijd wordt één enkel in het klassificatie-systeem passend begrip in een boek of tijdschriftartikel afzonderlijk behandeld, en waar dit wel het geval is, zal toch meestal dat begrip van zooveel mogelijk verschillende kanten, althans van meer dan één zijde, door den schrijver bekeken zijn. De verdienste van een verhandeling is ruime kijk op het behandelde, beschouwing van verschillende standpunten. Daarentegen is een eisch van zuiver wetenschappelijke indeeling, het volgen van één, zich herhaaldelijk splitsende, lijn, om met elk in te deelen object te geraken op één bepaald punt, zonder het openlaten van gelegenheid tot verschuiving naar andere plaatsen. Wat zou een wetenschappelijk klassificatiesysteem waard zijn, indien eenzelfde object daarin op meerdere plaatsen onder te brengen ware? Ter aantooning van de onmogelijkheid om boekinhouden te klassificeeren volgens een zuiver wetenschappelijk systeem, neemt *Jevons* in zijn „Principles of science” als voorbeeld een boek over de stoommachine. De inhoud daarvan is, zegt hij, historisch, voorzoover de oudste vindingen behandeld worden; zuiver wetenschappelijk, voorzoover de thermodynamische beginselen erbij betrokken zijn; technisch, ten opzichte van de mechanische middelen ter toepassing van die beginselen; economisch, ten opzichte van de industriele resultaten van de uitvinding; biografisch, ten opzichte van de levens der uitvinders. Volgens hem is dan ook klassificatie van boeken naar het behandelde onderwerp een „logische ongerijmdheid”. Dit is, voorzoover bedoeld wordt klassificatie op zuiver wetenschappelijken grondslag, zeker waar.

Toch zal, zoolang als het vlug kunnen vinden van al het over een bepaald onderwerp geschrevene dat de boekerij bevat, geacht wordt tot het doel van de rangschikking te behoren, het klassificeeren naar onderwerp, onvermijdelijk zijn. Alleen, men houde in het oog, dat het dienen van de wetenschap daarbij slechts het indirecte, het dienen van den raadpleger der werken het directe doel is.

Er moet, wil men de boekenschat inderdaad toegankelijk maken, naar inhoud of onderwerp geklassificeerd worden. Het klassificatie-systeem moet de alomvattendheid met de zuiver wetenschappelijke systemen gemeen hebben, maar het moet door

toevoeging van vorm-klassen en andere praktijk-aanpassingen, daarvan afwijken. Voor het overige kiese elke bibliothecaris zijn eigen systeem, al naar de noodzakelijkheden en wenschelijkheden die hem omringen. Behoort tot de wenschelijkheden het leveren van gegevens voor een z.g. wereld-documentatie, voor een systematische verzameling der titels van al wat over bepaalde onderwerpen geschreven is, dan wordt het volgen van een zelfde systeem voor alle samenwerkende bibliotheken een noodzakelijkheid. Naast de bibliotheken van algemeen wetenschappelijken aard, bestaan die, welke slechts bepaalde takken van wetenschap, bedrijf of liefhebberij ten dienste staan. Ook voor de laatste soort van meer beperkten opzet, is het nuttig een alomvattend klassificatie-systeem te kiezen; immers, welke boekerij bevat niet encyclopedieën, woordenboeken, atlassen en andere werken van algemeenen aard, waarvoor geen plaats te vinden zou zijn in een op één branche gerichte indeeling, tenzij dan in de rubriek *algemeen, gemengd* of *varia*, een rommeldepôt, dat, het behoeft nauwelijks gezegd te worden, in een ordelijke bibliotheek niet thuis behoort.

De eischen waaraan elk bibliografisch klassificatie-systeem dient te voldoen, zijn door *Berwick Sayers* in verschillende zijner publicaties behandeld. *James Duff Brown* vat in „Library classification and cataloguing” de voorschriften door *Sayers* gegeven ongeveer als volgt, in het kort samen: „Een „bibliografisch klassificatie-Systeem moet in hoofdopzet alomvattend zijn en van het algemeene geleidelijk naar het bijzondere afdalen; het moet volledig en niet kritisch zijn; het moet zich volkomen aansluiten bij de eigenaardigheden van „het gekozen rangschik-systeem; de trefwoorden moeten elk „één begrip ondubbelzinnig en volkomen weergeven, zonder het „gebied van een of meer andere te raken; de begrippen moeten „aangeduid zijn door korte, gemakkelijk te onthouden teekens „uit een stelsel, dat een onbeperkt aantal van zulke teekens kan „opleveren; zij moeten alle, van alle zijden beschouwd, zijn „aangegeven in een bijbehorende index”.

Ook hier de alomvattendheid, de onbeperkteid van het te bestrijken gebied, vooropgesteld; daarnaast de eisch van volledigheid der uitwerking; verder als voorwaarde het aansluiten bij de speciale behoeften van den gebruiker, bij zijn rangschikgewoonten en ten slotte enkele wenschelijkheden, die ten deele niet het klassificatie-systeem zelf, maar wel zijn onmisbare handlangers, de nomenclatuur, de notatie en den index betreffen. Deze wenschelijkheden kwamen in het hiervoor behandelde niet tot uitdrukking en het ligt ook niet in de lijn van dit artikel om bij de beteekenis, welke zij voor den bibliothecaris hebben, stil te staan. Alleen reeds het gezaghebbende karakter van den bron waaraan zij ontleend zijn, rechtvaardigt, hen zonder meer te aanvaarden.

II. Wat en hoe men klassificeert bij het archiefbeheer

Zoals de bibliothecaris voor zijn klassificatie-arbeid zijn licht opsteekt bij den geleerde, zoo gaat de archivaris op zijn beurt in de leer bij den bibliothecaris. Oppervlakkig beschouwd, gelijk de taak van den een sprekend op die van den ander. Ook de archivaris ziet zich geroepen om orde te bewaren onder een hoewel veelheid bescheiden en ook voor hem is het bewaren van die orde slechts mogelijk, indien hij de veelheid der eenheden, door klassificeeren, tot beperking brengt.

Er werd reeds op gewezen, dat de bibliothecaris die den geleerde in zijn werkmethode volgen wil, voor de moeilijkheid komt te staan, dat in de boekerij niet uitsluitend met begrippen wordt gewerkt; boeken zijn dingen, men klassificeert in de voornaamste plaats niet die dingen, maar wel hun inhoud, juist nog het hoofdbegrip, de grootste-gemeene-deeler van het erin

behandelde, maar houdt daarbij in het oog, dat vorm-klassen, die aan gelijk- en ongelijkheden van de stoffelijke verschijning der boeken en van den vorm waarin, wat zij bevatten, gegoten is, haar ontstaan danken, naast de inhoudsklassen een plaats eischen. Bibliografische klassificatie is een mengsel van groepeerings der concrete dingen, die boeken heeten, van hun abstracte inhouden en van den vorm der inhouden. Bij archiefklassificatie komt een dergelijke drieledigheid voor. Vorm-klassen vinden haar oorsprong of in den tastbaren vorm der archivaliën: losse stukken, dossiers, bundels, boeken, of wel in den vorm in welken de inhoud der archivaliën gegeven is: brief, rondschrijven, oproeping, rekest, knipsel, boekingsstaat, tabel, enz. Daarnaast staan de inhoudsklassen. Tot zoover loopen bibliotheek- en archief-klassificatie langs evenwijdige wegen; maar bij het vormen van de inhoudsklassen gaan de wegen uiteen.

De archivaris toch kan niet elk archiefstuk op zichzelf beschouwende, den inhoud ervan, of wat hierboven genoemd is: de grootste-gemeene-deeler van het erin behandelde, aanvatten als object voor klassificatie. Hij moet in de meeste gevallen beginnen met meerdere archivaliën bevattende *archiefeenheden* te formeeren en deze eenheden van grooteren omvang eerst komen in aanmerking voor onderlinge rangschikking, voor klassificatie. Ongetwijfeld is het vormen van de *archiefeenheden* op zichzelf reeds klassificeeren; het kan niet anders of zekere overeenkomstigheden moeten aanleiding zijn om bepaalde stukken tot één eenheid samen te voegen, terwijl zekere ongelijkheden ertoe moeten leiden om diverse stukken bij verschillende archiefeenheden onder te brengen. De samenbrengende gelijkheid kan hier geen andere zijn dan de *overeenkomstige ontstaansgrond*; men zou kunnen zeggen, dat het vormen van archiefeenheden natuurlijke klassificatie is, het rangschikken van die eenheden onderling, kunstmatige. De analyse van het archief-wordings-proces moet leiden tot de erkenning van het *natuurlijke*, het uit dat wordingsproces zelf voortkomende, van het ontstaan der archiefeenheden.

De bestuurder, de koopman, of wie dan ook die door zijn bezigheid een archief vormt, voert handelingen uit, ontwerpt regelingen en legt die regelingen ten uitvoer. Elke bestuursdaad, elke daad van koopmanschap, kan beschouwd worden als een *handeling*, elke wet of verordening, elk voorschrift, elk contract, elke afspraak, elke stilzwijgend gevolgde gewoonte, is een *regeling*. Met die *handelingen* en *regelingen* houdt een college, een natuurlijk- of rechtspersoon zich bezig bij de uitoefening van zijn bedrijf. Door het verrichten van elk zijner handelingen en het ontwerpen, vaststellen en ten uitvoer leggen van elke getroffen regeling ontstaat een daarop betrekking hebbend deel van zijn archief, een *archiefeenheid*. Hoe zou een ordelijk werker zijn papieren beter gesorteerd kunnen vinden, dan op grond van de handelingen en regelingen, die de samenstellende gebieden van zijn arbeidsveld zijn?

Niet altijd intusschen, vormt de werker zelf met ideale juistheid de archief-eenheden, maar wel zal hij bij raadpleging van stukken het best gediend zijn, indien hem steeds het op eenzelfde handeling of regeling betrekking hebbende, verzameld en van andere zaken afgescheiden, voorgelegd wordt. Daarom moet de archivaris, op het stuk van archiefeenheden-naar-ontstaansgrond-vormen, aanvullen, wat door gemis aan lust of inzicht bij hen die de archivaliën scheppen of in eerste instantie bewerken, of door hun gewoonte om de archivaliën zoo spoedig mogelijk aan het bergdepôt af te geven, wordt nagelaten. Eenige eenvoudige voorbeelden zullen het vorenstaande kunnen verduidelijken.

In elk archief worden ontvangstberichten aangetroffen. Zou men deze elk op zichzelf naar hun inhoud klassificeeren, dan ware onveranderlijk *ontvangsterkenning* het in te deelen

begrip, en alle ontvangstberichten zouden naast elkander terecht komen. Het behoeft geen betoog, dat dit een ongewenschte rangschikking zou zijn. De brief, houdende *verzoek* om toezending van een of ander, de copie van het de zending begeleidend schrijven en het ontvangstbericht, dienen bij elkander geborgen te worden; zij vormen te zamen *een archiefeenheid*, die uit de natuur van de archiefwording zelf, op grond van de handeling: *toezending van iets, dat aangevraagd werd*, ontstaan is. *Toezending op aanvraag* is het kleinste-gemeene-veelvoud van den inhoud dezer stukken, het is tevens de grootste-gemeene-deeler van deze eenheid en een aantal andere, die bij voortgezette, maar nu kunstmatige, klassificatie der archief-eenheden, tot samenbrengend kenmerk van gelijkheid zal dienen.

Wenscht een onderneming een beambte aan te nemen ter uitzending naar de tropen, dan laat zij den man op wien haar keuze valt, geneeskundig onderzoeken. Komt bij het onderzoek aan het licht, dat de candidaat een leverkwaal heeft, op grond waarvan de geneeskundige hem ongeschikt acht voor uitzending, terwijl de candidaat zich bij die uitspraak niet neerlegt en zich beroept op het oordeel van zijn huisarts, dat hij door deze schriftelijk laat kenbaar maken, dan zal een min of meer uitgebreide briefwisseling ontstaan over het verband tussehen leverlijden en de geschiktheid voor het verblijf in de tropen. Zou nu elke brief, in verband met deze aangelegenheid geschreven of ontvangen, op zichzelf als een archiefeenheid beschouwd en ingedeeld worden naar het er in behandelde, dan zou een deel der stukken geborgen worden op *sollicitatie*, een ander deel op *leverlijden*. Het is duidelijk, dat de praktijk met een dusdanige indeeling niet gediend is, dat hier gescheiden wordt wat bijeenhoort, dat van volledigheid bij het verstrekken van de mogelijkheid voor de behandeling van de benoemings-aangelegenheid op te vragen stukken, geen sprake zal zijn. Uit hoofde van hun gemeenschappelijken ontstaansgrond: *aanstelling van een beambte voor de tropen*, behooren de sollicitatiestukken van den betrokkene, te zamen met de brieven, die uitsluitend over het gevaar van leverlijden bij verblijf binnen de keerkringen handelen, bij elkander; zij vormen één archiefeenheid.

De archiefklassificatie-arbeid is dus in de meeste gevallen een dubbele. Voorop gaat het vereenigen van losse stukken, waaraan eenzelfde, of althans overeenkomstige, handeling of regeling ten grondslag ligt tot meeromvattende archiefeenheden, de natuurlijke klassificatie of *klassificatie naar ontstaansgrond*, het zoeken van het kleinste-gemeene-veelvoud der stukken. Dan volgt het samenbrengen in hoofdgroepen, groepen, ondergroepen, enz. van de gevormde archiefeenheden, als kunstmatige klassificatie, het zoeken van den grootsten-gemeen-deeler der kenmerken van de eenheden. Van deze tweeledigheid is bij bibliotheek-klassificatie geen sprake. De schrijvers hebben de boeken samengesteld als verzamelingen van zekere overeenkomst hebbende feiten, waarnemingen, beschouwingen; die boeken zijn de gereedliggende eenheden; de arbeid van den bibliothecaris begint bij het klassificeeren ervan en daarvoor is in de eerste plaats noodig het zoeken naar het nu reeds meermalen als grootste-gemeene-deeler aangeduide. Bij dit zoeken staat de bibliothecaris vrij, d.w.z. er zijn voor hem geen bijzondere aanwijzingen voor de richting, waarin hij moet zoeken; slechts zijn eigen inzicht en kennis kunnen hem tot gidsen dienen. De archivaris daarentegen is voor de archief-eenheden-vorming gebonden aan den ontstaansgrond, de aan het ontstaan van de bescheiden ten grondslag liggende handelingen en regelingen. De ontstaansgrond, waartoe alles te zamen één archief-eenheid vormende stukken, zijn terug te brengen, is de basis van hun saamhoorigheid. Wat ligt dus meer voor de hand, dan in die ontstaansgronden de kenmerken van gelijkheid en ongelijkheid

voor het klassificeeren van de archief-eenheden onderling te zoeken? Trouwens, waarin zou men die kenmerken anders *kunnen* zoeken bij archief-eenheden, die automatisch, geheel buiten de werkzaamheid en het inzicht van den archivaris om, ontstaan zijn, zooals dit o.a. bij alle kantoorboeken het geval is? Wat is er gemeen aan alle posten, die een orderboek of een journaal bevat, anders dan dat zij ontstaan zijn op grond van gelijksoortige handelingen: het doen van bestellingen, respectievelijk op grond van eenzelfde regeling: het houden van een journaal?

Hoe zou men in een in vroeger tijden ontstaan archief orde kunnen brengen, zonder te zoeken naar de ontstaansgronden van de boeken, bundels, gevulde koffers en kisten, die men aantreft? Wie, die iets van piëteit gevoelt voor de getuigenissen van den arbeid van voorgeslachten, zal het aandurven, dat alles uit elkaar te rukken, te verstrooien, elke oorkonde, elke missieve op zichzelf beschouwend en een plaats aanwijzend in een systeem, waarvan de grondslag niets gemeen heeft met de ontstaansgeschiedenis van de te bewerken verzameling? Wie weet of niet later zal blijken, dat elders verwezen wordt naar een verzameling, die inmiddels verstoord is? Wie durft beweren, dat nummers en teekens op oude stukken voorkomend, bij hun ontstaan of eerste behandeling wellicht daarop geplaatst, van geen betekenis zijn, dat een tot eenheid verzameld aantal stukken feitelijk geen onderling verband heeft? Wie de ontstaansgrond niet kent van wat als eenheid wordt aangetroffen, kent ook het wezen van die eenheid niet, mist het eerst noodige om haar in een systematische rangschikking de juiste plaats te geven.

In een werk van recenten datum: *Ethel E. Scholfield* „Filing department operation and control” (1923) wordt zoo juist en raak gezegd: „Klassificatie is de wetenschap van groepeeren, „niet de wetenschap van verdeelen”.

Een korte samenvatting van de tot zoo ver gegeven beschouwingen, voert tot deze stellingen:

1e. *Onder klassificatie van een archief is te verstaan het klassificeeren van de archief-eenheden, die uit den aard van het verrichten van handelingen en van het treffen van regelingen, ongezocht ontstaan.*

2e. *De gelijkheden en ongelijkheden, op grond waarvan de archief-eenheden bij haar klassificatie vereenigd en gescheiden worden, moeten gezocht worden in de handelingen en regelingen, welke haar ontstaansgronden zijn.*

(Wordt vervolgd)

H. HYMANS

DE INVLOED DER BELASTINGEN OP HET BEDRIJF

Slot

Het tweede punt de bronnentheorie en de compensatie. Laat ik beginnen naar voren te brengen, dat de bronnentheorie het laatstgenoemde bezwaar van *Smith* zoo ver mogelijk uit den weg gaat en er naar streeft, dat de belasting voldaan kan worden, wanneer men in het bezit is van de opbrengst en niet voldaan behoeft te worden, wanneer de bron opgehouden heeft te vloeien. Ik geloof, dat te veel vergeten wordt, dat dit inderdaad een zeer belangrijk voordeel is. Tegenwoordig wordt van alle kanten aangedrongen op het herstellen van den toestand onder de Bedrijfsbelasting, dat de belasting wordt geheven over het gemiddelde van 3 jaren. De Heer *Dijker* wil er 7, ja zelfs 10 jaar van maken. Het is inderdaad een groot bezwaar van de tegenwoordige regeling, dat een verliesjaar niet gecompenseerd wordt. Toch vrees ik, dat men door de tegenwoordige tijdsomstandigheden de bezwaren der oude regeling veel te licht telt. Volgens *Dijker* zou de belasting 1924/1925 berekend worden naar het gemiddelde van 1917, 1918, 1919, 1920, 1921, 1922 en 1923. Men zal mij toegeven, dat na compensatie van het verlies der laatste

drie jaren in de meeste gevallen nog een heel behoorlijke aanslag zou overblijven (De marken- en speculatieverliezen komen niet in mindering!) terwijl daarentegen in 1919/1920 de belasting berekend zou zijn over de jaren 1912/1918 dus over een voor dien tijd zeer laag bedrag. De klachten over het aannemen van het gemiddelde van 3 jaar waren in Engeland dan ook bijna even algemeen, als hier de klachten, dat men die regeling afgeschaft had.

Een ander voordeel is, dat de belasting wegens inkomsten uit vermogen daardoor buitengewoon goed kan aansluiten aan de vermogensbelasting, daar men daarvoor een specificatie noodig heeft van de verschillende onderdeelen van het vermogen en meestal bekend is, wat deze in het vorige jaar hebben opgeleverd. Men moet niet vergeten, dat het voor den bezitter van een groot effectenbezit evenzeer lastig is, indien hij niet geregeld de rente der aangekochte en verkochte fondsen afzonderlijk boekt, op te maken hoeveel hij aan rente in het afgelopen jaar heeft genoten.

Hier staat tegenover een bijzonder groot nadeel en dat is hare algeheele onbegrijpelijkheid voor het niet deskundig publiek. Hierdoor wordt groote wrevel gewekt bij die belastingplichtigen waarvoor zij ongunstig werkt. Daarbij vraagt zij een inzicht in de bedoeling der wet, dat al zeer onwaarschijnlijk verkregen kan worden uit de op het biljet gegeven inlichtingen. Het gevolg is in vele gevallen een gruwelijke last voor de belastingplichtigen. Een juiste aangifte te doen voor iemand met een belangrijke effectenportefeuille en belangrijk bedrag uitstaande aan hypotheeken soms met, dan weer zonder, tusschentijdsehe, soms met annuïteitsaflossingen is werkelijk bijna niet doenlijk. Het is duidelijk, dat de aangifte en de controle aanleiding geven tot tal van misverstanden, onjuistheden en geharrewar over en weer. Bij de tegenwoordige regeling gaat het voordeel, van de aansluiting aan de vermogensbelasting dan ook geheel te loor.

Ook op een ander punt veroorzaakt de toepassing van de wet misverstand en wel door het door de Hooge Raad gemaakte onderscheid tusschen het vaste en vlottende kapitaal in de onderneming. Hierdoor worden de kapitaalwinsten en verliezen anders beoordeeld dan de gewone bedrijfsresultaten. Deze splitting moge in het systeem van de wet passen, indien men opbrengst uit beroep of bedrijf interpreteert als opbrengst van vermogen belegd in het bedrijf, logisch is zij niet, indien men uitgaat van de werkzaamheid als ondernemer. Ook hier zijn de gevolgen, als bij de toepassing van de bronnentheorie, veel misverstand en veel onnoodige moeite.

Op één belangrijk punt wil ik nog wijzen en wel op de kritiek, die van sommige zijden geoefend wordt op de wijze van invordering door te bepleiten het heffen van de belasting bij de bron, door haar te innen bij de werkgevers, inplaats van bij de loontrekkenden. Alles schijnt er voor te pleiten. De belasting wordt eerder ontvangen, gemakkelijker betaald, doordat ze geregeld wordt afgehouden. Aanslagen, reclames, enz. vervallen. Toch zijn de consequenties in werkelijkheid bijzonder gewichtig. Daarmede toch vervalt voor de loontrekkers de persoonlijke belasting. Men voelt de belasting niet meer als bijdrage in de lasten der gemeenschap, maar als een aftrek van het loon. Een belastingverhooging wordt dus een loonsverlaging, die men veel eerder tracht af te wentelen op het bedrijf dan thans. Het resultaat hiervan is weer de daarmee gepaard gaande stoornissen. Verder verdwijnt het verband, dat thans gelegd wordt met de draagkracht van de belastingplichtigen. Kinderaftrek wordt onmogelijk, accumulatie van inkomen uit verschillende bronnen wordt niet getroffen. Kortom: de eerste stap is gezet op den weg tot afschaffing van de progressie der I.B. en de belasting naar draagkracht.